

מגילה י' (4 שורות מסוף הרחבות הראשונות) עד יב. (נקודתיים)

הקדמת האמוראים למדרש המגילה

מהות המגילה באופן כללי

ר' יונתן: המגילה מתארת את סיום מלכות בבל ('והכרתי לבבל שם ושארית נין ונכד').
רשב"נ: המגילה היא תהליך של מהפך מרוע לטוב ('תחת הנעצוץ יעלה ברוש תחת הסרפד יעלה הדס והיה לה' לשם לאות עולם לא יכרת').
ראב"כ: המגילה היא נצחון החכמה והטוב על הטיפשות ('שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמה, ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס').
רב נחמן בר יצחק: מי שהתנכל לנו לא היה מלך אלא אדם פשוט שהשפיע על המלך ('לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם').
ר' יוחנן: סיפור המגילה פירסם את ישועתו של ה' בכל העולם ('דאו כל אפסי הארץ את ישועת אלהינו').

הבסיס לתחילת המגילה

רב: המגילה מתחילה עם מצוקה אדירה ('והתמכרתם שם לאויביך לעבדים ולשפחות').
לוי: צרות המגילה נבעו מכך שלא שמענו לציווי להכרית לחלוטין את עמלק ('ואם לא תורישו את יושבי הארץ וגו').
ר' אלעזר: צרות המגילה קרו בגלל שהתעצלנו בלימוד התורה ('בעצלתים ימך המקרה').

הקב"ה לא שש במפלת רשעים אלא משיש אחרים.

ההשלכות לגבי הקב"ה

רב"ל ור"ח: כשם שכשאנו טובים ה' פועל להטיב עימנו, כשאנו רעים ה' פועל להענישנו ('...כן ישיש להרע אתכם' וכן 'והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם').
רב"ע: שליטת ה' בעולם באה על ידי הכרתת מנהיגי הרשע ('ושמתי כסאי בעילם והאבדתי משם מלך ושירים').
רדב"י: גם בזמן עבודתינו ה' דואג לנו ('כי עבדים אנחנו ובעבודתנו לא עזבנו אלהינו...').
רחב"פ, שמואל והברייתא: ה' שומר עלינו בכל דורו דור ('באנו באש' - בימי נבוכדנצר, 'ובמים' - בימי פרעה, 'ותוציאנו לרויה' - בימי המן, וכן 'לא מאסתים ולא געלתים לבלותם להפרי בריית אתם כי אני ה' אלהיהם').
ר"מ: עם ישראל הוא עמו של הקב"ה ורק אותנו הוא מציל מצרות ('מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו', 'או הנסה אלהים לבוא לקחת לוי גוי מקרב גוי').

הערות כלליות

ר"ל: כל מנהיגי העולם נטפלו לעם ישראל ('ארי נוהם' - נבוכדנצר, 'דוב שוקק' - אחשוורוש, 'מושל רשע' - המן, 'על עם דל' - ישראל).
רבא: כשהרשע שולט - העם עצוב. כשהצדק שולט - העם שמח ('ברבות צדיקים ישמח העם - ובמשול רשע יאנח עם').

"ויהי כימי אנשורו הוא אנשורו הולף מהו וצד כוש שבא וצריט ומאק מד'נה"

בהתחלה מלך על 7, אח"כ על 20, ואח"כ על 100.

דעה 1: כל מדינה היא בקצה אחר של העולם.

דעה 2: אלו מדינות סמוכות (וכשם שמלך עליהם כך מלך על כל העולם).

שמלך מעצמו, שלא היה מזרע המלוכה. [יש דורשים לשבח, שלא היה ראוי ממנו, ויש דורשים לגנאי, שהתמנה תמורת ממון.]

'הוא' ברשעו מתחלתו ועד סופו.

רב: היה אחיו (דומה) של ראש (נבוכדנצר), ותכנן מעשים דומים נגד היהודים.

שמואל: הושחרו פניהם של ישראל כשולי קדרה.

ר' יוחנן: כל שזוכרו אומר אח לראשו.

ר"ח: נעשו רשין בימיו (בשל המס שהטיל).

מדוע המלכים הבאים לא הוזכרו ברשימה זו?

שלמה: דעה 1: לא השלים את מלכותו.
דעה 2: מלך אף על העליונים.

סנחריב: כי את ירושלים לא כבש.

דריוש: כי יש 7 מדינות שלא מלך עליהם.

כורש: כי הוא רק השתבח שמלך על כל העולם.

מלכים שמלכו על כל העולם:

- אחאב. ["חי ה' אם יש גוי וממלכה אשר לא שלח אדני שם לבקשך"]
- נבוכדנצר. ["והיה הגוי והממלכה אשר לא יעבדו אתו נבוכדנצר"]
- אחשורוש. ["מהודו ועד כוש"]

הפס' "לפי מלאות לבבל שבעים שנה" מדבר על תחילת הגאולה.

"כי לפי מלאות לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם"

החישוב הנכון
מחורבן ירושלים ('למלאות לחרבות ירושלים שבעים')

- (1) 26 שנות נבוכדנצר. (מגלות צדקיהו בשנה ה-19)
- (2) 23 שנים של אויל מרודך.
- (3) 3 שנים שלו בלשצר.
- (4) 5 שנים של דריוש וכורש.
- (5) 13 שנים שלו.

החישוב המוטעה של אחשורוש
מגלות בבל

- (1) 37 שנות נבוכדנצר. (מגלות יכניה בשנה ה-8)
- (2) 23 שנות אויל מרודך.
- (3) 3 שנות בלשצר.
- (4) 5 שנות דריוש וכורש.
- (5) 2 שנותיו. [ולכן עשה משתה בשנה ה-3]

החישוב המוטעה של בלשצר
מתחילת שליטת בבל בעולם.

- (1) 45 שנות נבוכדנצר.
- (2) 23 שנות אויל מרודך.
- (3) 2 שנותיו.

קושיה:

לפי חישוב זה ביהמ"ק היה צריך להיבנות בשנה ה-14, והוא נבנה מאוחר יותר.

תירוץ:

חישוב השנים אינו מדוייק, כי יש כמה מלכים שמנינו להם חלקי שנה כשנה שלמה.